

บทที่ 4

บริบทของโรงเรียน

ในการวิจัยและพัฒนาแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์และโรงเรียนวัดลาดระโหง โดยการศึกษจากเอกสารหลักฐานที่ปรากฏ การสังเกตและการสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนวัดท่าใหม่

ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนวัดท่าใหม่โดยรถยนต์ส่วนบุคคล เมื่อไปถึงโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้แทนครู จำนวน 2 ท่านและผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 ท่าน ได้ให้การต้อนรับผู้วิจัยอย่างดีและนำชมบริเวณภายนอกโดยรอบโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนวัดท่าใหม่ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มทิศตะวันออก ติดกับถนนลาดยางเข้าหมู่บ้านและทุ่งนา ทิศตะวันตกมีพื้นที่ติดกับอุโบสถวัดท่าใหม่ บริเวณทิศเหนือและทิศใต้ของโรงเรียนจะติดกับชุมชน เมื่อสังเกตบริเวณพื้นที่ในโรงเรียนพบว่า มีอาคารเรียนเป็นอาคารไม้แบบยกพื้นใต้ถุนสูง จำนวน 2 อาคารสร้างเชื่อมต่อถึงกัน และใกล้กับอาคารเรียนไปทางทิศเหนือมีอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 อาคาร ทางด้านหลังอาคารเรียน มีห้องส้วมแบบครึ่งปูนครึ่งไม้สร้างติดพื้นจำนวน 1 หลังแบ่งเป็น 5 ห้องและมีที่ปัสสาวะชาย แบบรวม 1 ที่ และในส่วนของด้านหน้าอาคารเรียนมีสนามกีฬาแบบพื้นหญ้า 1 สนาม สนามวอลเลย์บอลพื้นปูน 1 สนาม และเมื่อผู้วิจัยได้ขึ้นไปบนอาคารเรียนได้สังเกตเห็นว่า มีห้องเรียน 8 ห้อง ใช้เป็นห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 ห้อง และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นละ 1 ห้องเรียน มีห้องพิเศษที่ใช้เป็นห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ห้องวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง ห้องสมุดขนาดเล็ก 1 ห้อง ห้องคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง เมื่อสังเกตภายในห้องคอมพิวเตอร์ พบว่ามีเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 10 เครื่อง

จากการสอบถามผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพชุมชน ท่านได้เล่าให้ฟังว่า โรงเรียนวัดท่าใหม่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปากกระแจะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา ชุมชนโดยรอบเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีประชากรโดยรอบโรงเรียนประมาณ 2,500 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและรองลงมาคือศาสนาอิสลาม ประชากรทั้งสองศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาและ

เกษตรกรรมเป็นหลักและมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง รายได้ของประชากรต่อหัวประมาณ ปีละ 24,000 บาท โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่เสมอ และในทางตรงกันข้ามทางโรงเรียนก็ได้มีการเข้าไปสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยการเยี่ยมบ้านนักเรียนและนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้แล้ววัดทำใหม่ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ในบริเวณเดียวกันกับโรงเรียน ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อีกทั้งหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อบต. ได้เข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณอาหารกลางวัน และนมโรงเรียน

ครูฝ่ายวิชาการ ได้เล่าว่า โรงเรียนวัดทำใหม่จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับอนุบาล 2 ห้อง ระดับประถมศึกษา 6 ห้อง แบ่งเป็นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ชั้นละ 1 ห้อง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นละ 1 ห้อง มีผู้เรียนรวม 80 คน บุคลากรประกอบด้วย ผู้บริหารหญิง 1 คน ครูชาย 3 คน ครูหญิง 2 คน และมีนักการภารโรงชาย 1 คน ซึ่งจ้างโดยใช้เงินบริจาคของผู้บริหารและครู ครูมีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ยกเว้นนักการภารโรง อายุราชการเฉลี่ยประมาณ 29 ปี

ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวว่า โรงเรียนวัดทำใหม่ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า จะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นผู้ก้าวทันเทคโนโลยี เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เรียนรู้อย่างมีความสุข มีการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ที่ดีขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนช่วยกันส่งเสริมร่วมพัฒนา แก้ปัญหานำพาสถานศึกษาเป็นฐานความรู้ที่ยั่งยืน และเล่าเพิ่มเติมว่าจุดเด่นของโรงเรียนวัดทำใหม่คือผู้เรียน ทุกคนปลอดจากยาเสพติด มีสุขภาพแข็งแรง มีน้ำหนักร่างกายและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน มีทักษะทางด้านกีฬาและทักษะด้านศิลปะ ผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณลักษณะเด่นในด้านความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ครูผู้สอนของโรงเรียนเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิและมีความสามารถตรงกับวิชาที่จัดการเรียนรู้ ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนได้จัดโครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ครูฝ่ายวิชาการ ได้เล่าถึงผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนว่าโรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ภายใต้อำนาจกำกับกับบุคลากร งบประมาณ นโยบายการบริหาร ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติเป็นเกณฑ์ในการพัฒนา เปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งผลการประเมินคุณภาพ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6
โรงเรียนวัดท่าใหม่ ปีการศึกษา 2547

สาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	จำนวน ผู้เรียน (คน)	คะแนน เฉลี่ยร้อยละ	ร้อยละที่ปรับปรุง/พอใช้/ดี		
				ปรับปรุง	พอใช้	ดี
ภาษาไทย	ป.3	16	53.36	6.25	75.00	18.75
คณิตศาสตร์	ป.3	16	52.92	0.00	68.75	31.25
วิทยาศาสตร์	ป.3	16	56.04	0.00	68.75	31.25
ภาษาไทย	ป.6	9	41.67	44.44	55.56	0.00
คณิตศาสตร์	ป.6	9	57.78	22.22	11.11	66.67
วิทยาศาสตร์	ป.6	9	40.00	0.00	88.89	11.11
ภาษาอังกฤษ	ป.6	9	33.06	44.44	55.56	0.00

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2548 : ไม่ปรากฏเลขหน้า

จากตาราง 1 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำและร้อยละของผู้เรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับพอใช้

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ลักษณะของการบริหารจัดการของโรงเรียน คือ การทำงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร แผนการพัฒนาการศึกษามีเป้าหมายการดำเนินงานที่เน้นตามมาตรฐานการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน มีเป้าหมายในการดำเนินงานในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และทักษะทางวิชาการ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงาน ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย มีสุนทรียภาพทางดนตรี กีฬาและศิลปะ 2) มาตรฐานที่เกี่ยวกับครู มุ่งให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีครูเพียงพอ และได้ปฏิบัติงานตามความถนัด สามารถพัฒนาตนเองได้ ทันเหตุการณ์ 3) มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร มีเป้าหมายการ

ดำเนินงานคือ การพัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบตามวงจร และมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนยังเล่าต่อไปว่า โรงเรียนมีสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ บุคลากรที่ไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงวุฒิ รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการสร้างและการใช้หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนจึงมีความต้องการด้านบุคลากร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและนักเรียนความต้องการด้านเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ระบบการนิเทศติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่องและมีคุณภาพ

โรงเรียนวัดศรีภวังค์

เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปถึงโรงเรียนวัดศรีภวังค์ ได้เดินสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน และได้พบว่า โรงเรียนตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่ม ทิศเหนือและทิศตะวันตกติดกับทุ่งนา ทิศตะวันออกติดกับบริเวณวัดศรีภวังค์และคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ทิศใต้ติดกับชุมชน และเมื่อสังเกตบริเวณภายในพื้นที่ของโรงเรียนจะเห็นว่า มีบ้านพักครูจำนวน 1 หลัง ตั้งอยู่ริมถนนบริเวณทางเข้าโรงเรียน ถัดไปเป็นอาคารเรียนสร้างด้วยไม้แบบยกพื้นใต้ถุนสูง จำนวน 2 หลัง เปิดระเบียงด้านข้างอาคารเรียนเชื่อมต่อสามารถเดินถึงกันได้ ด้านหลังอาคารเรียนหลังที่หนึ่งมีห้องส้วม สร้างแบบกึ่งไม้กึ่งปูนยกพื้นใต้ถุนสูงแต่ต่ำกว่าอาคารเรียนเล็กน้อย แบ่งเป็น 4 ห้อง จำนวน 1 หลัง บริเวณด้านหน้าอาคารเรียนปลูกไม้ดอกไม้ประดับตกแต่งสวยงาม ถัดออกไปเล็กน้อยเป็นสนามกีฬาแบบพื้นหญ้าขนาดใหญ่ จำนวน 1 สนาม เมื่อผู้วิจัยเดินขึ้นบนอาคารเรียนได้พบกับผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้แทนครู จำนวน 4 ท่าน คอยให้การต้อนรับอย่างดี และได้นำผู้วิจัยเดินชมบนอาคารเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า มีห้องเรียนรวม 8 ห้อง ใช้เป็นห้องระดับชั้นอนุบาล 2 ห้อง ระดับประถมศึกษา 6 ห้อง มีห้องพิเศษใช้เป็นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง ห้องคอมพิวเตอร์ มีคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนจำนวน 8 เครื่อง และห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องพยาบาลขนาดเล็ก 1 ห้อง ห้องพักครูและห้องผู้บริหาร 1 ห้อง

ครูฝ่ายบริหารทั่วไป ได้เล่าเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปว่า โรงเรียนวัดศรีภวังค์ มีเนื้อที่ 5 ไร่เศษ ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดการศึกษา 2 ระดับ คือระดับอนุบาล 2 ห้องและระดับประถมศึกษา 6 ห้อง มีผู้เรียนรวม 88 คน บุคลากร ประกอบด้วยผู้บริหารหญิง 1 คน ครูชาย 4 คน ครูหญิง 2 คน และนักการภารโรงชาย 1 คน ผู้บริหาร ครูมีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี นักการภารโรงมีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

อายุราชการเฉลี่ยของบุคลากรในสถานศึกษาประมาณ 18 ปี โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนชนบท มีประชากรในเขตพื้นที่บริการประมาณ 600 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อหัวประมาณ 72,000 บาทต่อปี ลักษณะของชุมชนอยู่ในเขตเทศบาล พื้นที่โดยรอบเป็นที่ราบลุ่ม ฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมขังทุกปี ในชุมชนมีวัดศรีภวังค์ องค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำและสถานีนามัยเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ชุมชนรอบนอกของสถานศึกษามีบ้านเรือนจำนวนน้อยมาก ประชากรส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี มีประชากรบางส่วนไม่รับฟัง ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่เท่าที่ควร นอกจากนี้โรงเรียนยังรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เช่น ประเพณีกวนข้าวทิพย์ การเทศน์มหาชาติ การแข่งขันเรือพาย เป็นต้น

ผู้อำนวยการโรงเรียน เล่าให้ฟังว่า โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนไว้ว่า ผู้เรียนโรงเรียนวัดศรีภวังค์ มีคุณธรรม นำอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็น เน้นเทคโนโลยี มีภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาครูเป็นครูมืออาชีพ นำชุมชนมีส่วนร่วมและมีสุขภาพแข็งแรงและยังเล่าต่อไปว่าแนวคิดและลักษณะของการบริหารจัดการของโรงเรียน คือ การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพ โดยกำหนดไว้ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านระบบบริหารและการจัดการ กำหนดให้มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ทันสมัยและมีความชัดเจน ส่งเสริมการวางแผนการจัดเก็บข้อมูล ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ที่มีความสามารถและสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย
- 2) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและทันสมัย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน ส่งเสริมการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน สรรหาและพัฒนาสื่อ อุปกรณ์และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ พัฒนาการวัดผลและประเมินผลการเรียน ปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางความรู้
- 3) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เร่งรัดให้จัดแผนผังแม่บท เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมพัฒนาอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียนให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมพัฒนาด้านภูมิทัศน์ ปรับปรุงห้องปฏิบัติการและจัดหาวิทยากรและสื่อเทคโนโลยี
- 4) ด้านบุคลากร ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมสนับสนุนครู อาจารย์ทำผลงานทางวิชาการ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการและสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ
- 5) ด้านกำกับ ตรวจสอบ และติดตาม สร้างระบบกำกับตรวจสอบและรายงานให้มีประสิทธิภาพ

ครูฝ่ายวิชาการ เล่าว่าโรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนภายใต้ข้อจำกัดเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ นโยบายการบริหาร ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ ผลการประเมินคุณภาพ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีภวังค์ ปีการศึกษา 2547

สาระการเรียนรู้ (วิชา)	ระดับชั้น	จำนวน ผู้เรียน (คน)	คะแนน เฉลี่ยร้อยละ	ร้อยละที่ปรับปรุง/พอใช้/ดี		
				ปรับปรุง	พอใช้	ดี
ภาษาไทย	ป.3	8	52.50	0.00	100.00	0.00
คณิตศาสตร์	ป.3	8	39.17	12.50	87.50	0.00
วิทยาศาสตร์	ป.3	8	40.83	0.00	100.00	0.00
ภาษาไทย	ป.6	20	49.25	30.00	40.00	30.00
คณิตศาสตร์	ป.6	20	49.38	25.00	55.00	20.00
วิทยาศาสตร์	ป.6	20	44.25	15.00	80.00	5.00
ภาษาอังกฤษ	ป.6	20	45.63	10.00	80.00	10.00

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2548 : ไม่ปรากฏเลขหน้า

จากตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และร้อยละของผู้เรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับพอใช้

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้เล่าให้ฟังว่า จุดเด่นของโรงเรียนวัดศรีภวังค์ คือ โครงสร้างของระบบบริหารจัดการในโรงเรียน มีความชัดเจนครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก บุคลากรมีความสามัคคีต่อกัน สามารถประสานงานและร่วมมือกับชุมชนได้เป็นอย่างดี มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง

ความมั่นใจในคุณภาพของ สถานศึกษาในภาพรวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์และด้านกำกับตรวจสอบติดตามผล และสิ่งที่โรงเรียนควรจะได้รับการพัฒนา ได้แก่ ควรส่งเสริมการบูรณาการการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ด้านการกำกับติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรมีการปรับปรุงและนิเทศติดตามให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษาอย่างจริงจัง ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ ปรับปรุงสภาพอาคารเรียนที่เป็นอาคารไม้ให้มั่นคงแข็งแรง ทาสีห้องเรียนให้สวยงาม และจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น พัฒนาผู้เรียนให้รอบรู้ด้านวิชาการ และมีความรู้พื้นฐานด้านวิชาชีพควบคู่กันไป และมีแผนงานในการพัฒนาบริเวณสถานศึกษาที่มีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน และฤดูน้ำหลากอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นแผนงานหลักของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดลาดตระโฮง

ผู้วิจัยได้เดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลไปถึงโรงเรียนวัดลาดตระโฮง เมื่อเข้าไปในบริเวณโรงเรียนได้พบกับครูซึ่งกำลังดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายนอกห้องเรียน ผู้วิจัยจึงได้กล่าวทักทายและเดินชมบริเวณโรงเรียนซึ่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้อย่างสวยงาม จากการสังเกตลักษณะภูมิประเทศของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนวัดลาดตระโฮง ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่ม ทิศเหนือติดกับชุมชน ทิศตะวันออก ติดกับบริเวณวัดลาดตระโฮง ทิศตะวันตกติดกับถนนซีเมนต์ เข้าหมู่บ้านซึ่งกั้นระหว่างโรงเรียนกับทุ่งนา ทิศใต้ติดกับชุมชนและทุ่งนา บริเวณโรงเรียนมีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่เศษ จากการสังเกตพื้นที่ บริเวณภายในโรงเรียน พบว่า บริเวณทางเข้าโรงเรียน มีบ้านพักครูจำนวน 1 หลัง และทางทิศตะวันตกเป็นตัวอาคารเรียนซึ่งเป็นอาคารไม้สร้างแบบยกพื้นได้ถุนสูงจำนวน 1 หลัง ด้านหลังอาคารเรียนมีห้องส้วม แบบ 4 ห้อง จำนวน 1 หลัง สร้างแบบยกพื้นได้ถุนสูงเชื่อมต่อกับอาคารเรียนทางด้านหลังอาคารเรียน บริเวณหน้าโรงเรียนเป็นสนามกีฬาพื้นหญ้าขนาดใหญ่ จำนวน 1 สนาม เมื่อผู้วิจัยได้ขึ้นไปบนอาคารเรียน จึงได้พบกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครู จำนวน 5 ท่าน คอยต้อนรับและนำชมห้องต่าง ๆ ในอาคารเรียน ซึ่งพบว่ามีห้องเรียน 10 ห้อง ห้องคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในการเรียนจำนวน 5 เครื่อง ห้องดนตรีนาฏศิลป์ 1 ห้อง ห้องพยาบาล 1 ห้อง ห้องสมุด 1 ห้อง

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าโรงเรียนวัดลาดระโห่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลวัดยม อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดการศึกษา 2 ระดับคือ ระดับอนุบาล 2 ห้อง ระดับ ประถมศึกษา 6 ห้อง แบ่งเป็นชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ชั้นละ 1 ห้อง และชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นละ 1 ห้อง มีผู้เรียนรวม 80 คน เป็นผู้เรียนที่มีภาวะโภชนาการ ต่ำ 7 คน มีที่มีความบกพร่องมาเรียนร่วม 3 คน ผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ 22 คน และ ผู้เรียนที่ถือเป็นผู้เรียนที่ปกติ บุคลากรในโรงเรียนวัดลาดระโห่งประกอบด้วยผู้บริหารหญิง 1 คน ครูชาย 2 คน ครูหญิง 3 คน และนักการภารโรงชาย 1 คน ผู้บริหาร และครูมีคุณวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี และมีผู้สอนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 2 คน

ครูฝ่ายบริหารทั่วไป ได้เล่าถึงสภาพชุมชนโดยรอบโรงเรียนว่า ชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากรประมาณ 312 คน นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่ โดยรอบเป็นที่ราบลุ่ม ช่วงฤดูน้ำหลากและฤดูฝน น้ำจะท่วมขังทุกปี ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างและการทำงาน จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีรายได้ต่อหัวประมาณ 30,000 บาทต่อปี ประชากรส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนและขาด โอกาสในการศึกษาต่อ หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับและมักจะออกมาประกอบอาชีพรับจ้างและ ทำนาโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตวัดลาดระโห่ง บุคลากรจึงมีความคุ้นเคยและร่วมช่วยเหลือกิจกรรมกับ ทางวัดอยู่เสมอ โรงเรียนจึงได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและวัดลาดระโห่งเป็นอย่างดีและถ้าโรงเรียน มีกิจกรรมก็จะได้รับความร่วมมือจากทางวัดลาดระโห่งและชุมชนเช่นเดียวกัน ทั้งด้านแรงงานและ งบประมาณตามโอกาสอันสมควร นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ได้แก่ บ่อเลี้ยงปลา นิล ร้านซ่อมจักรยาน หัตถกรรมจักสาน แหล่งปลูกพืชสมุนไพรและแหล่งทำขนมไทยท้องถิ่น

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนว่า วิสัยทัศน์ของ โรงเรียนวัดลาดระโห่ง คือ ภายในปีการศึกษา 2548 ผู้เรียนในโรงเรียนวัดลาดระโห่ง ต้องอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เน้นคอมพิวเตอร์ เลิศเลอภาษาอังกฤษ พิชิตความซื่อสัตย์ มีคุณสมบัติ ด้านประหยัด จดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี มีชุมชนเป็นส่วนร่วม หลอมรวมทักษะชีวิต โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ครูฝ่ายวิชาการ ได้กล่าวถึงการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนว่าโรงเรียน ได้พัฒนาผู้เรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเกณฑ์ นักเรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น ร้อยละ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแสดงได้ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดลาดระโห่ง ปีการศึกษา 2547

สาระการเรียนรู้ (วิชา)	ระดับชั้น	จำนวน ผู้เรียน (คน)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				
			ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ
			4	3	2	1	0
ภาษาไทย	ป.3	7	-	5	2	-	-
คณิตศาสตร์	ป.3	7	-	4	3	-	-
ภาษาอังกฤษ	ป.3	7	-	-	7	-	-
ภาษาไทย	ป.6	11	1	9	1	-	-
คณิตศาสตร์	ป.6	11	-	3	8	-	-
ภาษาอังกฤษ	ป.6	11	-	2	9	-	-

ที่มา : โรงเรียนวัดลาดระโห่ง. 2547 : 7, 8, 14

จากตาราง 3 พบว่า โรงเรียนแบ่งระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 0, 1, 2, 3, 4 และในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เช่น สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ 2 และ 3 ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ 4 น้อยมาก

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้กล่าวว่าจุดเด่นของโรงเรียนคือบุคลากรมีความสามัคคี มีความมุ่งมั่น ในการปฏิบัติงานเพื่อบุตรหลานของชุมชน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากท่านเจ้าอาวาสวัดลาดระโห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขยมและชุมชนเป็นอย่างดี สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เป็นอย่างมาก รวมถึงผู้อำนวยการโรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความอุทสาหะมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป และได้รับการคัดเลือกให้เป็นบุคคลต้นแบบการปฏิรูปการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับรางวัลรองชนะเลิศด้านสิ่งแวดล้อมจากบริษัทฮอนด้า ประเทศไทย และกล่าวต่อว่าบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามนโยบายของโรงเรียนด้วยความอุทสาหะ มีความมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของ

บุคคลทั่วไป และได้รับรางวัลครูดีในดวงใจและด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนดีเด่น ในปีการศึกษา 2547 และ ปีการศึกษา 2548 จากสมาคมผู้บริหารสถานศึกษา ในส่วนของผู้เรียน มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬาบอลเลย์บอลชายและวอลเลย์บอลหญิงได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีการศึกษาติดต่อกัน และโรงเรียนมีนักร้องภาโรงมีใจรักในอาชีพ มีความมานะอดทน ขยันขันแข็ง และช่วยเหลือให้ผู้เรียนช่วยรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนได้เป็นอย่างดีและในส่วนจุดที่ควรได้รับการพัฒนาของโรงเรียนวัดลาดตระโง คือ 1) ควรมีนโยบายให้ผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น 2) ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องและผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษอย่างใกล้ชิดและติดตามอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้ว ถ้าศึกษาต่อควรมีระบบส่งต่อข้อมูลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ต่อเนื่อง 3) ควรปรับปรุงโรงอาหารชั่วคราวได้อาคารเรียนให้มีแสงสว่างพอเหมาะ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีโต๊ะนั่งรับประทานอาหารสำหรับผู้เรียนให้เพียงพอ และจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษาให้มากขึ้น 4) ควรปรับสภาพพื้นที่ราบลุ่มบริเวณหน้าอาคารเรียนและปลูกต้นไม้ให้มีร่มเงาเกิดความร่มรื่นเพื่อใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนสำหรับผู้เรียน 5) ควรส่งเสริมให้ผู้สอนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่ไม่ตรงกับสาระในการจัดการเรียนรู้ได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตามโอกาสอันสมควร

จากการศึกษาบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 3 โรงเรียนพบว่า มีสภาพบริบทที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นโรงเรียนที่มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ มีอาคารเรียน 2 หลัง จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 80 – 88 คน มีผู้บริหาร 1 คน มีครูผู้สอน 5 – 6 คน บุคลากรไม่เพียงพอต้องรวมชั้นเรียน 2 ชั้นให้อยู่ในห้องเดียวกัน ทำให้ครูผู้สอนเกิดความยุ่งยากในการจัดการเรียนรู้ และการประเมิน ผลการเรียนรู้ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป ครูผู้สอนประเมินผลการเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปและต้องประเมินผลการเรียน 8 กลุ่มสาระ ประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินผลผู้เรียน 2 ระดับชั้นในเวลาเดียวกันในขณะเดียวกันผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 อยู่ในระดับดีเฉลี่ยร้อยละ 9 – 23 ซึ่งน้อยมาก ทางด้านเศรษฐกิจประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีรายได้เฉลี่ย 2,000 - 6,000 บาท/เดือน ผู้ปกครองที่มีฐานะดีมีความพร้อมก็นำบุตรหลานไปศึกษาต่อในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า ในเชิงนโยบายโรงเรียนได้พยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยบริหารโรงเรียนแบบการมีส่วนร่วม นำชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร

เป็นปัญหาหนึ่ง ที่โรงเรียนต้องพัฒนาให้มีคุณภาพ ซึ่งหากโรงเรียนมีแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และนำผลแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มาใช้กับโรงเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาก็จะสามารถผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพได้

ผู้วิจัย จึงเห็นควรดำเนินการพัฒนาแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำมาทดลองใช้กับโรงเรียนวัดท่าใหม่ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีความต้องการแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้